

Mladi i crkva - od objekta do subjekta evangelizacije

Tonči TRSTENJAK

Crkva se kao zajednica vjernika od početka brinula o svakom svom članu, a najviše o onima koji su ugroženi na bilo koji način. To se nesumnjivo odnosi i na mladenačku dob, koja je presudna za oblikovanje stavova i ponašanja odraslog čovjeka. Mladi čovjek, osobito u doba adolescencije, neminovno prolazi razdobljem u kojem se ponovno preispituju sve dotada usvojene vrijednosti i preraspodjeljuje njihov hijerarhijski red. Doba mladosti rađa relativno trajan stav i odnos prema društvu, osobama pa i religiji. Upravo zato i društvena zajednica i Crkva s velikom pozornošću prate taj razvojni put te svojim instrumentima nastoje utjecati na pozitivan odnos prema sebi. Rezultat je redovito jednak naporu koji se ulaže. Društvo koje se ne brine o svojoj mladeži i Crkva koja se zadovoljava samo deklarativnim izjavama i opomenama riskiraju oblikovanje generacije ljudi od kojih ne mogu računati na prihvaćanje i simpatiju.

Možda nikada u svojoj povijesti Crkva nije posvećivala toliko pažnje mladeži kao u današnje doba. Dovoljno je samo pregledati službene dokumente ili pratiti govore sadašnjeg Pape. Mladima je uvijek posvećen neki prostor, iako ponekad samo deklarativno ili dekorativno, tj. bez odgovarajućeg odjeka u stvarnim odnosima. No ipak se može s pravom zaključiti da je mladež, kao proizvod suvremene civilizacije, u Crkvi prihvaćena kao pravi znak vremena, sa svim implicitnim teološkim i pastoralnim posljedicama. Znak vremena je, naime Božji govor za današnjega vjernika. To su snažne crte vremena ili događanja koja izražavaju temeljna usmjerenja i uprisutnjuju vrijednosti koje su u kontingentnim činjenicama, ali su ujedno karakteristični obrisi doba, simboliziraju njegov senzibilitet i utjelovljuju stavove. Otkrivati znakove vremena ujedno znači učiniti prvi korak u shvaćanje određenog doba.

Znak vremena je tipična teološka kategorija i samo je vjernik sposoban u njemu prepoznati Božji govor prilagođen dobu. Dakle, pastoralna teologija stoji na stanovištu da povijesni i društveni smisao neke kontingentne činjenice prepoznane kao znak vremena u sebi također sadrži i teološki smisao do kojeg se može doći samo vjerom. Tako povijesni i društveno prepoznani fenomen podvrgnut teološkom promatranju postaje izraz Božjega

Svi su citati preuzimani iz poznate zbirke crkvenih dokumenata "Enchiridion vaticanum", EDB, svezak 1-10. Kratica "EV".

govora za današnjeg čovjeka. U tome su smislu znakovi vremena oni događaji i činjenice koje u svojem kontingentnom toku skrivaju ujedno i stvarnost koja ih nadilazi. Otkrivanjem te transcendentne dimenzije znaka postajemo kao vjernici ili Crkva sposobniji za nove korake u našem ovozemaljskom hodu prema ostvarivanju kraljevstva nebeskog. Otkrivati znakove vremena znači proročki istraživati i otkrivati ono što Bog ovdje i sada traži za svoju Crkvu. To je ozbiljni zadatak Crkve, na koji upozorava već Drugi vatikanski sabor kada u svojoj pastoralnoj konstituciji kaže: *Da bi Crkva mogla izvršavati tu zadaću, dužnost joj je da u svako vrijeme ispituje znakove vremena i tumači ih u svjetlu Evandjelja. Tako će onda moći, na način kako odgovara svakom naraštaju, odgovoriti na vječna ljudska pitanja o smislu sadašnjeg i budućeg života i o njihovu međusobnom odnosu. Treba, dakle, upoznati i shvatiti svijet u kojem živimo, njegova očekivanja, težnje i često dramatičan značaj* (GS 4).

Budući da Crkva u fenomenu mladih prepoznaje znak vremena, tj. Božji govor vremenu u kojem živimo, bit će korisno za daljnji slijed našega razmišljanja o mladima upoznati što su za Crkvu mladi u službenim dokumentima Crkve od Drugog vatikanskog sabora do danas, kako sebe samu predstavlja mladima, što od mladih očekuje i koje si zadatke postavlja s obzirom na mlade. Osim što su u ovom tekstu nabrojani svi važniji crkveni dokumenti od Drugog vat. sabora do *Pisma mladima* Ivana Pavla II u povodu međunarodne godine mladih 1985. i dalje, smatrao sam potrebnim analizirati i poruke koje naši mladi primaju od naših istaknutih biskupa u vrijeme najnovijih događanja u Hrvatskoj. Tu u prvom redu mislim na *Susret mladima Crkve u Hrvata u Zagrebu i Mariji Bistrici* 26. i 27. svibnja o.g. Pri studiju dokumenta Svete Stolice služio sam se poznatom zbirkom *Enchiridion vaticanum*.

ŠTO SU MLADI CRKVI

Najveći dio postsaborskih crkvenih dokumenta za svoje stavove ili poticaje traži oslonac baš u dokumentima Sabora. Posljedica toga su neka shvaćanja i tvrdnje o mladima koje se ustrajno ponavljaju. To nam ujedno olakšava studij, jer se lakše uočavaju prevladavajući stavovi, koji s vremenom dobivaju prilagođena tumačenja s obzirom na zadaću samog dokumenta ili s obzirom na skupinu kojoj je upućen.

MLADEŽ JE NADA CRKVE

Deklaracija o kršćanskom odgoju Drugoga vatikanskog sabora, kada se obraća pastirima Crkve, upozorava ih na njihovu "odgovornu dužnost da sve učine kako bi se kršćanskim odgojem obogatili vjernici" (GE 2), naročito naglašava da se to nadasve odnosi na "mladež, koja je nada Crkve" (Ib.). Taj će se izraz u raznim oblicima ponavljati u mnoštvu kasnijih crkvenih dokumenata pa i u *Pismu mladima* Ivana Pavla II koji, rabeći ga pokušava za nj naći i odgovarajuće svetopisamsko, teologijsko i sociologijsko uteme-

ljenje. Prema njegovu mišljenju, mladi su nada jer zakonima naravi pripadaju budućnosti i budućnost pripada njima: "Ustvari, nada je uvijek vezana uz budućnost, ona je očekivanje *budućih dobara*" (EV 9, 1452).

Papa upozorava da u etičkom smislu taj izraz, u prvom redu, znači odgovornost mladih za budućnost, iz čega proizlaze i odgovarajući zaključci o toj budućnosti.

Nada je, piše Papa, tipično kršćanska krepost, krepost koja je utjelovljena u mladim kršćanima. U tom smislu papa mladima ponavlja riječi iz Petrove poslanice: "Budite uvijek spremni na odgovor svakomu tko vam zatraži razlog nade koja je u vama" (1 Pet 3, 15).

Mladi su nada Crkve također s obzirom na njezino posebno poslanje u svijetu. Ivan Pavao II upozorava da je to u skladu s njegovom novogodišnjom porukom uz *Međunarodnu godinu mladih* (1985): "Mladi i mir idu zajedno!" Mladi su prikladni da budu djelotvorni sudionici u nastojanju da mir kao veliko društveno dobro zavlada svijetom i ljudima. Dekret o laicima *Apostolicam actuositatem* znatnu važnost pridaje ulozi mladih u suvremenim društvenim zbivanjima pa iz toga proizlazi obveza Crkve da se o njima apostolski brine (Usp. AA 12). U pobudnici *Catechesi tradendae* Ivan Pavao II će s tim u svezi zaključiti da "uspon mladih jest bez sumnje činjenica veoma bogata nadom, no ujedno i nemirom, za velik dio suvremenog svijeta" (CT 35).

Sinoda biskupa koja se sastala godine 1987, uz 20. obljetnicu Drugoga vatikanskog sabora, a bila je posvećena poslanju laika u Crkvi i svijetu, u svojoj tradicionalnoj *Poruci* u mladima prepoznaje "istinsku snagu za današnju i buduću Crkvu. Predlažemo im da slijede Krista u radikalizmu križa i u sigurnosti uskrsnuća, izvoru njihova djelovanja u Crkvi, temelju ispravnog životnog puta i istinske nade" (EV, 10, 2226).

Mladi su za Crkvu, dakle, opravdana nada samo ako su iskreni sljedbenici Krista. Tako njihova naravna usmjerenost u budućnost postaje i duhovno utemeljena kroz vazmeno otajstvo Isusa Krista.

Mladež je mladost Crkve

U već spomenutom *Pismu mladima* Ivan Pavao II upotrebljava jedinstven izraz za mladež kada već na samom početku donosi tvrdnju da mladi nisu samo mladost naroda, društva, obitelji i čovječanstva nego su mladi također *mladost Crkve* (EV 9, 1452). Međutim, upozorava Papa, ta mladost ne pripada samo sadašnjoj generaciji mladih već je to na neki način "dobro cijelog čovječanstva" (*Ib.*).

Postavlja se opravdano pitanje: kako tu mladost mladih prenijeti u Crkvu? U Apostolskoj pobudnici o pozivu i poslanju laika u Crkvi i u svijetu Ivan Pavao II preporučuje dijalog s mladima kao siguran put da Crkva dobije izgled mladosti: "Crkva ima toliko toga reći mladima, a mladi imaju toliko toga reći Crkvi. Taj međusobni dijalog koji se ima ostvarivati u velikoj srdačnosti, jasnoći i smjelosti pomoći će susretu i razmjeni dobara između generacija i bit će izvor bogatstva i *mladosti za Crkvu* i za građansko društvo" (CL 46).

Mladi su kritični prema Crkvi

Već je *Ratio fundamentalis* (1970) upozorio na svojstvo koje obilježava svaku mladost: kritičnost prema svim tradicionalnim vrijednostima i nepovjerenje prema jakim institucijama (*EV* 3, 1809), zatraživši od odgojitelja da s time računaju. U apostolskoj pobudnici *Gaudete in Domino* Pavao VI tumači da je svijet, koji o sebi daje mladima senilnu sliku stvarno u krizi pa je instinktivna pobuna mladih protiv takvoga svijeta. Ispravna je slika Crkve mladenačka, jer je stalno mlada u Kristu i po Duhu Svetom, pa stoga kritični odnos mladih proizlazi iz neispravne slike Crkve, kakva im se gdje-kad prikazuje (*EV* 5, 1294-9).

U *Catechesi tradendae*, apostolskom pismu Ivana Pavla II o katechezi, upozorava se da katecheza mora voditi računa o teškim pitanjima i o mogućem kriznom stanju koje donosi vrijeme mladosti (*CT*38). U *Izjavi* Sinode biskupa '77. izričito se spominje da su mladi ponekad žrtve lažnih vođa i protucrkevne propagande (*EV* 6, 380). Ivan Pavao II u svom *Pismu mladima* upozorava mlade da pretjerana kritičnost, izražena kod nekih grupa mladeži, ne donosi dobre plodove za budućnost (*EV* 9, 1510).

U *Poruci mladima* prigodom Petog svjetskog dana mladih, 1990, Papa će više naglašavati uočene pozitivne odnose mladih prema Crkvi: "Svjedoci smo značajnog fenomena. Nakon razdoblja nepovjerenja i ravnodušnosti prema Crkvi, mnogi mladi ljudi sada ponovno otkrivaju Crkvu kao pouzdanog i vjerodostojnog vodiča, kao nezamjenjivu točku u zajedništvu s Bogom i sa svojom braćom i sestrama u duhovnom rastu i povjerenju." Crkva je u vremenu komunističkih progona pred očima mladeži stekla aureolu mučenice i nositeljice ispravnih vrijednosti, pa je to razlog što pretežni dio mladeži danas u njoj vidi ustanovu s pozitivnim predznakom. To krvlju zasluženo naslijede Crkvu obvezuje na odgovoran odnos prema samoj sebi i svojem osnovnom poslanju u svijetu: ostvarenje kraljevstva nebeskog u ljudima. To se pak odražuje u stvarnim međuljudskim odnosima, satkanim evanđeoskom ljubavlju.

KAKO CRKVA SEBE PREDSTAVLJA MLADIMA?

Pavao VI u *Gaudete in Domino* poručuje mladima da je Crkva, rođena od Duha Svetoga, stvarna mladost svijeta (*EV* 5, 1294). Zbog tog svog mladenačkog izgleda, uvijek nova i obnavljana, ona je po naravi stvari uvijek na istoj valnoj dužini s mladima. No, upozorava Pavao VI, mladost promatrana samo sa stajališta dobi postaje efemerna činjenica. Uzdizanje te dobi stvara osjećaj nostalgije. Ali gledana sa stajališta duha, Duhom preporođena Crkva i duhovno autentična mladost međusobno se prožimaju i raduju.

U svojoj poruci mladima koncilski oci 8. prosinca 1965. poručuju mladima: "Crkva vas gleda s povjerenjem i s ljubavlju. Ona je prava *mladost svijeta*. Ona posjeduje ono što od mladih čini snagu i ljepotu..., u njoj ćete vidjeti pravo lice Krista, pravog heroja..., prijatelja i druga mladeži" (*EV* 1, 531*). Razumljivo je da ideja pape Pavla VI o Crkvi kao mladosti svijeta ulazi u poruku Sabora, jer je itekako bila stvarna i prisutna opasnost od to-

ga da se Crkva shvati i prikazuje samo u svojim tradicionalnim, dugovjekim oblicima. Sabor je temeljito želio promijeniti kut gledanja i tako utjecati na nove generacije da Crkvu vide u mladenačkim oblicima. No tek dolaskom na Petrovu stolicu Ivana Pavla II Crkva biva oživljena mladenačkom dinamikom koja je u svim pogledima prilagođena zahtjevima novoga doba.

Novo je doba isprevrnulo ljestvicu tradicionalnih vrijednosti i zato je logično da Ivan Pavao II, kao najveći moralni autoritet svijeta, u svojim govorima mladima naglašava da je Crkva *čuvar temeljnih istina i vrijednosti* (EV 9, 1452). Budući da mladi tijekom svoje mladosti intenzivno tragaju za temeljnim smislom i za istinom, ta je kvaliteta Crkve ovdje vrlo smišljeno postavljena. Mnogo prije Pavao će VI također napisati: "Crkva mladima želi pružiti radost istine" (EV 5, 1300). Na prvi pogled, uočljiva su dva različita pristupa toj ponudi Crkve mladima: prvi koji *nudi* "radost istine"; drugi koji s punom sigurnošću tvrdi da je ona *čuvar* i, s tim u svezi, djelatelj onoga što je mladima u toj njihovoj dobi najpotrebnije — sigurnost svjetla istine. Stil pisma Ivana Pavla II izražava čvrstu sigurnost onoga što razlaže te u sebi sadrži i zahtjev da se istina mora prihvatiti. Pavao VI radije — reklo bi se, ponizno — nudi istinu koju Crkva posjeduje. U tim bi se odnosima mogao promatrati i sveukupni napor obaju papa s obzirom na ponudu Crkve mladeži i s obzirom na metode pristupa. Dinamika, koju samom svojom pojavom i stilom nameće Ivan Pavao II, i čvrstina kojom piše i govori čine se prilagođenije dinamici i potrebama mladenačke dobi.

Do *Pisma mladima* Ivana Pavla II 1985. i nije postojao neki službeni dokumentat vrha Katoličke crkve koji bi se isključivo obraćao mladeži. U dokumentima koji mladež usputno tretiraju kao nezaobilazni fenomen ne nalazimo napor Crkve da se na izričit način predstavlja naraštajima mladih. U neku ruku, takvo što može biti iznenađujuće, jer je populacija mladih u naše doba postala znak vremena s kojim itekako treba računati svak tko tko je zabrinut za budućnost čovječanstva i Crkve.

ŠTO CRKVA ČINI ZA MLADE?

"Čovjek je osnovni i dnevni put Crkve i zato se može dobro razumjeti zašto Crkva pridaje specijalnu važnost dobi mladosti kao ključnom razdoblju svakog čovjeka", kaže Ivan Pavao II u svojoj enciklici *Redemptor hominis* (RH 14) i ponavlja to isto u *Pismu mladima* 1985 (EV 9, 1452).

Možemo sigurno tvrditi da nijedan papa u povijesti Crkve nije održao toliko govora mladima i upravo njima posvetio toliko vremena. Nezamislivo je bilo ikoje papino putovanje, a dosad ih je bilo stotinjak, u kojem ne bi bili predviđeni poseban program i vrijeme za susret s mladima. Ivan Pavao II gaji osobitu osjetljivost prema mladim hodočasniciima u Vječni Grad i omogućava im na stotine posebnih audijencija. On u mladima vidi znak vremena i ponaša se u skladu s važnošću koju takav znak ima za sadašnje i buduće vrijeme.

U pismu svećenicima za Veliki četvrtak 1985. ne propušta priliku da ih potakne na raspoloživost za susret s mladima, za dijalog s mladima koji, kako priznaje, neće biti uvijek lagan i ugodan (usp. EV 9, 1433-440). Da bi

pak bili sposobni odgovarati na pitanja mladih, potrebno je da studiraju njihovu problematiku (*Ib.* 1441). Da bi uvijek znali slušati mlade, razumjeti ih i naći prave odgovore na njihova pitanja, moraju postići unutarnju zrelost: molitvom, čitanjem i studijem uz velik osjećaj odgovornosti (*Ib.* 1442). U kontaktu s mladima papa svećenicima preporučuje slušanje u poniznosti, kako bi se otvorio širok prostor za Boga i Isusa Krista (*Ib.* 1444). Uvjet da bi neki svećenik imao mlade i da bi mu oni rado dolazili jest ljubav. On ih mora ljubiti, jer ljubav je izvor svakog uspjeha. Potrebno je ljubiti ih kao Krist i u Kristu. Mladi imaju i mnogo nedostataka, jer tek rade na oblikovanju svog duhovnog i tjelesnog izgleda, ali ih svećenik mora ljubiti usprkos tome, jer je ljubav osobito važna u toj dobi, uvjet je da bi se uopće došlo do čovjeka i pridobilo ga za prave vrijednosti – za Krista (*Ib.* 1445). U svemu je tome vrlo važna intelektualna priprava, ali još više pripravno srce, velikodušna posveta, odvažnost i zahtijevnost: "Mladi znaju da je svaka prava vrijednost skupa" (*Ib.* 1445, 1448).

O posebnoj skrbi kojom se imamo zauzeti za odgoj mladih govori i dekret o svećenicima *Presbiterorum ordinis* (br. 6) i saborski dokumenat o laicima u Crkvi *Apostolicam actuositatem* (br. 12). *Pastoralni direktorij za biskupe* zahtijeva od pastira Crkve da budu mladima braća i prijatelji, ali i nosioci istine i viših životnih ideala, da za ugroženu omladinu osiguravaju mjesta i prostore koji će im pomagati da ozdrave (*EV* 4, 2186). Pastoralna konstitucija o Crkvi u suvremenom svijetu *Gaudium et spes* daje s obzirom na mlade Crkvi i roditeljima poseban zadatak, danas naročito aktualan, kada traži da "mladež treba na vrijeme i na prikladan način poučiti – i to najbolje u krugu same obitelji – o dostojanstvu bračne ljubavi, njezinoj zadaći i njezinom izražavanju" (*GS* 49).

U svojoj *Poruci* sinodalni oci što su godine 1974. razmatrali probleme evangelizacije svijeta, našli su da su mladi osobito prikladni za evangelizaciju i da to treba što je moguće bolje iskoristiti (*EV* 5, 615). "Budućnost Crkve se već sada određuje!" – napisano je u Dokumentu Kongregacije za odgoj o formaciji u sjemeništima godine 1980. "Mladi traže Krista, traže da im ga se pokaže, da budu ljubljeni" – nastavlja Dokumentat i upozorava na tešku obvezu rada s mladima.

Naročitu važnost u određivanju zadataka Crkve prema mladima dobivaju katehetski dokumenti. *Katehetski direktorij* nastoji odrediti sadržaj i metodu kateheze mladih iz naravi mlada čovjeka: aktivnost nužna za zdravi razvoj mlada čovjeka, osobno iskustvo vjere, a sve stoga da se postigne "prihvaćanje vjerske odgovornosti i izvršavanje kršćanskih dužnosti" (br. 89).

Iz *Poruke sinode biskupa '77* proizlazi zabrinutost zbog stanja mladih, zbog tereta što će ga u skoroj budućnosti morati ponijeti u gradnji novoga svijeta. Zato se od kateheta traži da ih odgajaju za buduću ulogu, ali ih se upozorava da "svaki odgojni rad mora računati s težnjom mladih za kreativnošću, pravdom, suodgovornošću u crkvenom životu, i sa sklonošću za ljubav prema Bogu i bližnjemu" (*EV* 6, 381). Apostolska pobudnica Ivana Pavla II *Catechesi tradendae*, koja je plod spomenute Sinode biskupa '77, mnogo prostora posvećuje katechezi mladih, tumačeći zbivanja među mladima, njihovu psihu i tjelesni razvoj kao poseban problem, njihovo stanje priprave za neposredne odgovornosti u životu i njihova pitanja. Sve te vidike

kateheza mladih ne bi smjela ignorirati (usp. CT 38). "Isusa im treba pokazati kao vođu i prijatelja" — kaže papa. Kateheza treba da mladima pruži temeljni smisao života i nadahnuće za ponašanje (CT 39).

ŠTO CRKVA OČEKUJE OD MLADIH?

Poruka mladima Drugog vatikanskog sabora jasno doznačuje da Crkva od mladih očekuje da u svijetu i Crkvi ostvare koncilске vizije. Mladima se poručuje također da se zauzmu u gradnji društva koje će poštivati dostojanstvo, slobodu i osobna prava svakog čovjeka. U njihove se ruke stavlja i baklja vjere, kako bi je predali budućim generacijama. Koncilski oci izrazili su i nadu da će mladi svojim mladenačkim oduševljenjem uspjeti ostvariti bolji svijet od onoga u kojemu oni žive (EV 1, 525-31*). Iz svega proizlazi da Crkva mlade više ne smatra samo objektom svojega pastoralnog djelovanja već i njegovim subjektom. Od mladih se očekuje aktivno zauzimanje za sasvim određene zadatke koji su životno važni za Crkvu i njezinu budućnost. No dobro bi bilo ustanoviti koliko su te poruke bile tek deklarativni stav, a koliko otvorena mogućnost da mladi unutar crkvenih struktura dobiju stvarni prostor za ostvarenje dobivenih zadataka. Oni koji s mladima u Crkvi zaista rade svjesni su ograničenih mogućnosti na tom području. Zato mnogi mladi u svojoj mladenačkoj nestrpljivosti i nemogućnosti da se probiju uhodanim stereotipima pastoralnog djelovanja Crkve razočarano odlaze s još jednim iskustvom o tome da su proklamirane riječi često daleko od prave stvarnosti unutar Crkve. Naša Crkva još mnogo mora raditi na tome da se ogromni potencijali mladih doista i unutar njezinih struktura oslobode za apostolsko djelovanje. Tek će tada oni biti pravi subjekt u ostvarenju ciljeva što ih je zadao Isus Krist.

"Mladi moraju biti apostoli mladih" tvrdi se u *Apostolicam actuositatem* (AA 12). To će još mnogoput ponoviti Pavao VI i Ivan Pavao II. Da bi pak tu dužnost mogli nositi, mladi se za nju moraju i pripremiti. To je neprijeporno važno u mukotrpnu prenošenju vjere. Svaki apostol je, u prvome redu, protočni kanal Božje milosti prema drugim ljudima. Da bi to zaista mogao biti, mora i sam biti otvoren Božjoj milosti. Ivan Pavao II predlaže mladima da ne odbijaju poziv na koji ih Krist zove, nego da u zrelosti, poput radosnog darovatelja, posvete svoj život mijenjanju svijeta da bi bio ljudskiji i bratskiji (usp. EV 9, 1488). Mladost je za nj poput kipara koji modelira svoj kip da bi dobio konačni i trajni izgled, tj. to je doba kada treba, u prvome redu, raditi na sebi. Svijet mogu mijenjati samo oni koji su sposobni i spremni mijenjati sebe, jer svaka promjena počinje od sebe (*Ib.* 1509). U mladosti je potrebno nastojati da se raste u *milosti i mudrosti* (Lk 2, 52), poput Isusa u Nazaretu, kako bismo se pripremili za buduće zadatke.

Sadašnji papa od mladih traži da cijene obitelj, da poštuju svoj narod, njegov jezik i njegovu kulturu; da ne budu samo pasivni potrošači kulturnih i duhovnih dobara, nego da se i sami uključe u kulturu svojega naroda (EV 9, 1497).

Mladež je sklona prema istini pa treba da u tom uznastoji i ostane u istini, jer istina je jedan od glavnih uvjeta slobode. "Što to znači biti slobodan?", pita se Ivan Pavao II i odgovara: "Znači znati se služiti vlastitom slobodom u istini: disciplina istine. Znači služiti se vlastitom slobodom za ono što je zaista dobro: biti čovjek za druge" (EV 9, 1507).

Od mladih se traži da cijene rad koji gradi svijet i čovjeka; radom se izražava i kreativni napor koji je tako primjeren mladalačkoj dobi (usp. *Ib.* 1502). Pavao VI u apostolskom će pismu *Africae terrarum* napisati: "Vi, mladi kršćani, morate biti svjesni dostojanstva i zadatka koji izlazi iz kršćanske vjere. Živite svoju vjeru! Posvetite se marljivo studiju i radu" (EV 3, 1767).

Crkva od mladih očekuje da se aktivno zauzmu za mir u svijetu, da poštuju prirodu i njezine zakonitosti i da čuvaju prirodni okoliš za buduće naraštaje (EV 9, 1515).

Sadašnji papa od mladih očekuje da budu jaki u Božjemu nauku, da budu jaki protiv svakog zla i protiv svega što vrijeđa Boga i čovjeka: laži, nepravde, grijeha,... te na kraju zaključuje: "Da biste bili jaki, Bog mora stanovati u vama. Tako ćete preobraziti svijet" (EV 9, 1529).

Crkva u Hrvata je jasno izrekla da na susretu mladih u Mariji Bistrici 27. svibnja ove godine također očekuje moralnu obnovu naroda. Mladi su tu bili okupljeni pod sugestivnim geslom "S Kristom u budućnost", a izrečene su im poruke koje predpostavljaju da će sadašnja hrvatska mladež biti subjekt bolje budućnosti hrvatskoga naroda. Kardinal Kuharić će tom prigodom reći: "Dragi mladi, iz ljubavi prema Bogu i vama, iz ljubavi prema hrvatskom narodu i 'lijepoj našoj domovini', molim vas, budite nosioci moralnog i duhovnog preporoda, da ponovno probuđenoj slobodi dadete puni smisao i opravdanje nade."

Cilj koji bi hrvatska mladež trebalo da slijedi kardinal Kuharić nalazi u govoru Ivana Pavla II mladima Kanade, izgovorenog u susretu s mladima u Montrealu 12. rujna 1984: "Izgraditi društvo utemeljeno na ljubavi, istini i pravdi predstavlja divovski zadatak. No vi ste tomu dorasli. Zašto? Zbog Krista koji živi u vama, zbog njegovih sakramenata, zbog jedinstva s njim kroz molitvu."

Da bi pak mladi upoznali pravi put, papa Ivan Pavao II upućuje ih na primjer Isusove majke Marije u Kani galilejskoj, što bi, kaže Papa trebao da bude temeljni stav mladih kršćana prema Isusu: "Sto vam god rekne, učinite!" (Iv 2, 5).

Iz svega je očito da se stav Crkve prema mladima stubokom izmijenio. Od nekadašnjeg objekta pastoralne zauzetosti mladi su danas shvaćeni i prihvaćeni — bar na razini načela — kao subjekti u evangelizaciji svijeta. Na njih se ozbiljno računa i to im se često govori. Problem je samo praksa: kako taj silni potencijal koji postoji u mladima iskoristiti radi moralnog i duhovnog preporoda naroda i čovječanstva?!

YOUTH AND THE CHURCH

After general statements about young persons, the author analyzes Church documents concerning the subject of youth from the Second Vatican Council to the present in an attempt to determine the following: 1. What young people signify to the Church (youth as the hope of the Church, young people as the youth of the Church, young people as critical towards the Church); 2. How the Church presents itself to young people; 3. What the Church does for young people; 4. What the Church expects from young people; 5. What the Church of the Croatsians has to say to young people.